No. 919 Zaterdag 10 Augustus 1901. 18de Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN CONCORDIA N°. 129, PIETERMAAI.

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,-- pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 9 Augustus.

Het godsdienstig leven in Spanje.

Sinds de stelselmatige oorlog tegen de kloosterorden, met een gelijktijdigheid, welke geen louter toeval kan wezen, in bijna alle katholieke landen van Europa is uitgebroken, zien wij in de liberale pers telkens correspondenten aan het woord komen, welke van het godsdienstig leven der katholieke volken de meest smadelijke dingen weten te verhalen. Spanje inzonderheid is voor de liberale pers het land, waarvan onder godsdienstig opzicht geen kwaad genoeg te zeggen valt.

Spanje intusschen ligt ver weg. Wilden de correspondenten zich ertoe bepalen, allerlei leelijks te vertellen van het godsdienstig leven en van hetgeen er omgaat in kloosters van dichtbijzijnde streken, men mocht hopen, de onwaarheid en het lasterlijke hunner beschuldigingen in de meeste gevallen terstond op slaande en onwederlegbare wijze door onwraakbare getuigenissen te kunnen aantoonen. Nu het een land als Spanje betreft, is dit niet altijd mogelijk.

Betrouwbare getuigenissen, als deze verkregen kunnen worden, hebben daarom haar waarde. Wij vestigen dan ook de aandacht op onderstaande correspondentie, voorkomende in *The Catholic Times* van 7 Juni ll. De brief is van de hand van een engelsche dame, mevrouw C. E. Jeffery, welke vóór twintig jaren in Engeland tot de Katholieke Kerk bekeerd werd, doch de laatste elf jaren in Spanje en de en de spaansche Koloniën doorbracht. Aanleiding tot het schrijven van mevrouw Jeffery aan *The Catholic Times* was een dagblad-correspondentie van zekeren heer P. Ivens, waarin deze van de gewone protestantsche vooroordeelen blijk gaf.

Het schrijven van mevrouw Jeffery luidt vertaald als volgt:

Na mijn laatste schrijven ben ik in Spanje teruggekeerd, en ik hoop alzoo gelegenheid te hebben, mij door eigen waarnemingen nog meer met den godsdienstigen toestand aldaar bekend te maken. Tot mijne vreugde kan ik u reeds verklaren, dat ik volstrekt geen teekenen heb gezien van dien achteruitgang van geloof en godsdienstzin onder het volk van dit land, waarover sommigen uwer correspondenten zich zoo druk maakten. Het spijt mij voor den heer P. Ivens, dat hij zijn verwachtingen bedrogen zag, toen hij bevond, dat de godsdienstige toestand in Spanje niet zóó slecht is als hij gemeend had. Ik voor mij ben er altijd op uit over personen en zaken te schrijven zooals zij zich aan mij doen kennen, op gevaar af van in botsing te komen met aloude vooroordeelen en allerlei dwaze en ongegronde meeningen, welke sommigen onzer britsche landgenooten zoo ongaarne zien opgeruimd. Mijn ondervinding van Spanje en van de landen waar spaansch gesproken wordt, dagteekent niet van gisteren, maar strekt zich uit over de laatste elf jaren, gedurende welk tijdperk ik niet alleen op het Schiereiland, maar ook op de Canarische eilanden, in Mexico, enz. verblijf hield. Zelfs had ik gelegenheid een kijkje te nemen op Cuba.

Ik kan derhalve met grond beweren aangaande het spaansche volk wel iets te weten. Daarenboven stelde ik altijd veel belang in alles, wat de Katholieke Kerk en de godsdienstige gebruiken van katholieke landen betreft, en daarom heb ik zooveel ik maar kon alle gelegenheden aangegrepen om mij op de hoogte te stellen van het godsdienstig leven van het volk, in welks midden ik leefde. Te oordeelen naar het schrijven van den heer Ivens, geloof ik, dat hij niet in de gelegenheid is geweest persoonlijke waarnemingen te doen. Spanje is zeer zeker, evenals andere landen van Europa, op staatkundig terrein ter prooi aan onrust, en het onlangs door de Prinses van Asturië met den hertog van Caserta gesloten huwelijk, dat velen niet naar den zin was, is voor de studenten een aanleiding geweest tot wanordelijkheden, die tegen de geestelijkheid waren gericht, en vooral tegen de Jesuïeten, die, naar men beweerde, dit huwelijk bewerkt hadden. Maar aan deze soort van zaken blijft de massa van het volk vreemd, dat zich niet bekommert over politiek en, evenals het altijd is geweest, katholiek, apostoliek en roomsch blijft in merg en been.

Ik wil natuurlijk niet beweren dat alle Spanjaarden goede Katholieken zijn. Verre van daar. Sommigen zijn zelfs zeer slechte. Maar niettegenstaande hunne slechtheid blijven zij katholiek, en dikwijls heb ik hooren verzekeren, dat de katholieke godsdienst zóózeer in elken Spanjaard is ingeworteld, dat zelfs de slechtsten van hen nooit hun geloof verliezen, maar ook bij de grootste zedelijke verlaging het ongedeerd bewaren „als een pand en een gedachtenis van hunne hoogere natuur.” En zelfs de lichtzinnigsten en grootste onverschilligen willen, als hun einde nadert, niet anders dan godvruchtig sterven in den schoot der Kerk, voorzien van de laatste H. Sacramenten. Men denkt misschien, dat ik niet vrij ben van ingenomenheid met Spanje, maar wanneer dit zóó is, dan is het niet zonder reden, want nooit voordat ik den voet zette op spaanschen grond heb ik begrepen al wat het zeggen wil katholiek te zijn, ofschoon het reeds twintig jaar geleden was, dat ik in den schoot der Kerk werd opgenomen. Het levend geloof en de godsvrucht van het volk was eenvoudig eene openbaring voor mij, gewoon als ik was aan de lauwe godsvrucht van de engelsche Katholieken en aan het strikt middelmatige peil van godsdienst, dat aan hunne eischen voldoet. Nooit te voren had ik geleefd onder menschen, die meer aan hunne ziel dan aan hun lichaam denken, en die in hun eeuwig behoud tot het voornaamste werk van hun leven maken. Nooit vooral had ik ook maar kunnen vermoeden al wat het Aanbiddelijk Sacrament beteekent voor hen, die leven niet in de koude en aanstekende besmetting van een protestantsche atmospheer, welke een ware schaduw des doods is, maar in de warmte en den zonneschijn van onheuglijke katholieke godsvrucht.

Weinige vrienden van Spanje zullen, naar ik meen, willen instemmen met den wensch van den heer Ivens naar wat hij gelieft te noemen de “emancipatie der vrouwen” alhier. De „feministische” vereenigingen, waarvan hij spreekt, zijn geheel en al in strijd met den geest der Katholieke Kerk en met de waardigheid en de zedigheid van katholieke vrouwen. Reeds het feit alleen, dat, volgens de verklaring van den heer Ivens zelven, er slechts een enkele zoodanige vereeniging in Spanje bestaat, en dat geen andere dan anti-godsdienstige dames als leden daartoe behooren, is een meer dan voldoend bewijs daarvan. Mogen de vrouwen van het katholieke Spanje nog lang van zulke verlangens en besmetting bevrijd blijven! Mogen zij nog lang blijven gelijk zij nu zijn, deugdzame, heilige en godvruchtige vrouwen, die haar huis en gezin liefhebben, vol toewijding jegens hare

Feuilleton.

Katholiek Leven.

XV.

Met edelmoedige liefde gaf De Sonis zijne kinderen aan God, waar zijne glorie dit vorderde — met dezelfde liefde trachtte hij ze te behouden tot Zijne eer.

In 1866 werd zijne oudste dochter met den dood bedreigd. Hij was in het kamp en verwachtte daar elken dag een bode, maar eer met vrees dan met hoop. „Ik hield in mijne tent eene noveen ter eere van den H, Joseph, en toen zij geëindigd was, meldde het kind hare genezing.

In de vacantie van dat jaar dobberde de jongste van zijne 9 kinderen 4 maanden tusschen dood en leven: „Gedurende dien tijd hebben wij elkander afgewisseld bij de wieg. Niemand anders heeft gewaakt. Moeder bleef tot één uur en dan begon ik den dag. Dikwijls wilde geen van ons beiden eenige rust nemen. Onnoodig is het, te zeggen, dat wij veel gebeden hebben. Drie maal hebben wij gemeend, dat het kind gestorven was. Maar God is goed en onze kleine Frans is nu weer buiten gevaar. Hij herstelt spoedig van de wreede ziekte, veroorzaakt door het doodend klimaat van dit land.”

Den volgenden zomer zocht hij beschutting tegen de hitte op twintig mijlen ten noorden van Laghouat. Doch het klimaat veroorzaakte er zoodanige oogontstekingen, dat hij tot teruggekeer gedwongen werd. Maar te Laghouat heerschte de cholera. Eene aanhoudende droogte deed den oogst mislukken en het weinige, dat overbleef, werd door sprinkhanen vernield.

Zoo kwam de hongersnood en eindelijk brachten millioenen dezer gedoode dieren nog de pest.

„Wij beleven hier een ontzettend schouwspel”, schreef de commandant, „de hongersnood in de vreeselijke waarheid van het woord, zooals ik dien slechts reeds uit de boeken kende en welks beschrijving ik voor overdreven verbeelding hield. Onze arme Arabieren sterven overal van ellende en honger. Men vindt hunne lijken op de wegen, in de tenten, overal. De liefde verdubbelt zich onder allerlei vormen, maar hare pogingen zijn slechts een druppel water in de zee. En ik, na alles gedaan te hebben, lijd de wreede pijn mijner onmacht.”

Dit was het leed, dat hij om anderen verduurde, voor hem-zelf was dit alles één spoorslag tot volkomener onthechting van deze vergankelijke wereld, tot volmaaktere overgave van zijnen wil aan God. Het voorbeeld van mr. Lavigerie moedigde hem aan in zijne liefdewerken.

„Ik heb van mijne laatste reis acht verlaten kinderen meegebracht, die stierven van koude en honger. Ik heb ze op mijne kameelen gelegd en heb ze brood gegeven. Zij worden nu naar Algiers naar Monseigneur gezonden.”

Als hij ziet, hoe de Muzelmannen staande blijven bij deze verpletterende beproeving, dan vreest de Christen een strenger oordeel. „Als dit volk eens christen was, dan zou het God anders dienen, dan de ontaarde natiën van Europa, die geen geloof hebben en geen moed.

„De bekeering der Muzelmannen is een schuld van eer, aan welks betaling Frankrijk maar al te weinig heeft gedacht. Maar God doet het werk Zijner rechtvaardigheid, om daarna dat Zijner barmhartigheid te voltrekken. De opperste geneesheer legt het gloeiend ijzer in de wonde, laat ons hopen dat de genezing volgen zal.”

De Sonis meende, dat Frankrijk het volk, dat het aan zich onderworpen had, iets meer verschuldigd was, dan een stuk brood in tijd van hongersnood, „Ik verwacht binnenkort Monseigneur,” zeide hij in de lente van 1867, „en ik hoop, dat Z. D. H. iets zal doen voor de bekeering der Muzelmannen. De tijd schijnt mij gekomen en de gelegenheid gunstig. Het zal mij een troost zijn, er een weinig aan te kunnen medewerken.”

Mr. Lavigerie schreef over hem in de volgende termen: „Ik heb onzen heiligen generaal gekend, bemind en bewonderd, maar ik heb de betrekkingen met hem tot het hoogst noodzakelijke moeten bepalen, om zijne positie niet in gevaar te brengen. Ik was toen ter tijd in geschil met maarschalk Mac Mahon en de Sonis, die met de inlandsche zaken belast was, stond onder kolonel Gresly, die later generaal en minister van Oorlog was. Gresly was den commandant van Laghouat niet genegen en mij nog veel minder. Om alle wraakneming te voorkomen, vroeg ik De Sonis mij niet te schrijven, wijl het geheim der brieven in het Zuiden niet bestond.

„Te Algiers gingen wij echter dikwijls met elkander om. Hij deelde mijn geloof in de zending bij de Muzelmannen en de heidenen en moedigde mij aan in mijne hoop. Ik

echtgenooten en vol liefde en zorg voor hare kinderen. Veel heb ik van het familieleven in dit land gezien; persoonlijk ben ik getuige geweest van de hartelijke genegenheid der ouders voor hunne kinderen en van de gehoorzaamheid en den eerbied, welke de kinderen jegens hunne ouders aan den dag legden, en alles, wat ik kan zeggen, is dat, zoolang zulke huiselijke omstandigheden bestaan, de vrouwen alhier alle reden hebben om de zoogenaamde "emancipatie" van hare kunne te verachten en aan "vooruitstrevende volken" het volle genot en bezit te laten van de "gillende zusterschap." Wie des morgens vroeg het jonge spaansche meisje aan de zijde van haar moeder naar de H. Mis ziet gaan, haar schoon gelaat zedig bedekt door hare bevallige *mantilla* en haar gebedenboek en rozenkrans in de hand, wie, die haar dan ziet en bewondert, zou wenschen haar op een rijwiel over de wegen te zien rennen met waaiende haren en een zeemanshoed op het hoofd, onbedeesd en onverzeld? Weg met die gedachte! Zij is zoo akelig als een nachtmerrie.

Gelukkig zijn de spaansche dames van geheel ander slag. Zij weten haar eigen waardigheid te bewaren en den ridderlijken eerbied van hare echtgenooten te behouden. Gedurende mijn laatst verblijf te Granada veroorzaakte een jonge spaansche dame van adellijke familie bij de vreemdelingen groote verstoordheid door in het openbaar te zeggen, dat zij „God dankte dat Hij haar geen engelsch meisje gemaakt had, dat onbegeleid over de straat liep."

Wat betreft, dat meisjes in Spanje tegen haar wil gedwongen worden in een klooster te gaan, nog nooit heb ik hier van zoo iets gehoord, en ik geloof, dat de heer Ivens die gedachte aan protestantsche verdichtsels ontleend heeft; in alle geval is het louter verzinsel. Natuurlijk zijn roepingen tot het kloosterleven, zoowel onder mannen als onder vrouwen, hier menigvuldiger dan in Engeland, maar dit is, zooals men weet, altijd eigen aan landen, die, gelijk Spanje, zich onderscheiden door een groote godsvrucht tot het H. Sacrament.

Granada, 23 Mei 1901.

De Congregaties en de nieuwe Wet.

De fransche correspondent van *De Tijd* schrijft onder dagteekening van 1 Juli het volgende:

„Is het pakken der koffers al begonnen?" vroeg ik eenigen tijd geleden aan een lid der Societeit van Jesus. „Daarvoor zullen we tijd genoeg vinden en hebben we bovendien weinig tijd noodig", luidde hij, vrij optimistisch antwoord.

Thans, nu de wetten aangenomen zijn, is het beeld der toekomst voor de meeste kloosterlingen dusdanig, dat van optimisme geen sprake meer is.

Het door sommige bladen medegedeelde bericht, als zou de Paus alle betrekkingen met Frankrijk willen afbreken; als zou Z. H. aan kardinaal Richard, die hem vroeg: „Mogen we werkdadig optreden thans? We zijn bereid," laten antwoorden: „Wacht, ik zelf treed tusschen beiden"; als zou mgr. Lorenzelli uit Rome een brief ontvangen hebben waarin hem zijn aanstaande terugroeping werd aangekondigd, kan ik ontkennen noch bevestigen. Degenen, welke het weten kunnen, antwoorden met groote omzichtigheid, in den geest der oude raadsels: het kan ja, maar 't kan ook neen beduiden. Alleen zij, die over halve gegevens beschikken, breken den staf over de naaste toekomst.

Er is sprake van een gemeenschappelijk optreden, van een optreden en bloc van alle kloosterorden. Kan er homogeniteit gevonden, deze katholieke phalanx zou der republikeinsche verdediging een harde noot te kraken geven. Daar zijn gansche streken in Frankrijk, waar het uitdrijven der kloosterlingen de bevolking, in haar geheel, tot oproer brengen zou, en de oude leus van 1793 „Voor God en Koning" andermaal zou doen klinken. Zelfs zij, die voor de religie geen oortje geven, zouden daarin meedoen, niet uit godsdienstzin, maar ter wille van de lieve dubbeltjes. Immers, wanneer de enkele tientallen van millioenen in het gedrang komen, welke door de Congregaties aan het land ten goede komen jaar in jaar uit, dan vallen de „à bas-la-calotte" schreeuwers van allerlei kleur heel spoedig om. Paters en nonnen mogen voor hen weinig deernis verdienen en als een soort van paria's worden beschouwd in het land van „les droits de l'homme", gij kent het versje van den bij uitstek practischen Cats:

Om den wille van het smeer
Likt de kat den kandeleer.

Van personen, die de stemming der gemoederen in enkele departementen haarfijn kennen, heb ik vernomen, dat minstens bloedige botsingen te verwachten zijn, en het tot een finaal „belegeringsspel" zal komen, bijaldien de kloosterlingen het hoofd bieden aan deze onrechtvaardige wetten, en als één persoon zeggen: „Geen autorisatie aanvragen! het gemeen recht ook voor ons. Wilt gij ons uitdrijven, de gevolgen komen voor uw rekening."

't Is evenwel de vraag, of allen één lijn trekken zullen. Hier staan immers niet enkel persoonlijke meeningen tegenover elkaar, het gaat ook over meer dan persoonlijke belangen. Als immer zijn het de Jesuieten, w ke de hooge eer hebben, om door den vijand tot eerste mikpunt gekozen te worden. De bloei hunner colleges is de Universiteit een doorn in het oog. „Een oude zonde!" zult gij met ons zeggen, indien gij de geschiedenis der fransche Jesuïeten kent. Gelijk bij bijna al de andere staatsbetrekkingen vindt gij bij het openbaar onderwijs de hoogste posten ingenomen door lieden, welke een Gode welgevallig werk meenen te doen met het gevaarlijk wachtwoord der protestantsche Consistories tot hun devies te nemen: „Tegen Rome!"

Onverdraagzaamheid wreekt zich immer op degenen, welke haar als stormram gebruikten tegen welke vesting ook. Verwonder u niet, zoo straks de meerderheid, wakker geschud door de vervolgingswoede der Katholiekenhaters, op haar beurt aan de onverdraagzaamheid den teugel viert en al het anti-clericale volkje uit het land bezemt.

En daar gaat het met wiskunstige zekerheid heen.

Wat gisteren op de Avenue de Clichy gebeurde onder mijn oogen, die — ik beken het, zuchtende over mijn menschelijke zwakheid — zich verlustigden in het schouwspel, zal weldra aan de orde van den dag wezen in Frankrijk.

„A bas la calotte!" riep een opgeschoten slungel van een jaar of twintig drie geestelijken na, die rustig over genoemde Avenue stapten. Eensklaps verstomde het geroep, nadat het geluid eener duchtige oorveeg geklonken had. Gij vermoedt, wat er geschied was. Een voorbijganger, geërgerd over het schreeuwen van dien kwajongen, had hem een opstopper toegediend, en onze straatheld droop af onder het spotgelach der menigte. Verwacht er u op, dat binnen kort nationale oorvegen zullen klinken.

De heeren van het hooger (staats-) onderwijs, verfoeien over het algemeen de Jesuïeten, en dat om verschillende redenen, welke hier niets ter zake doen.

Hoe is 't echter met de Dominicanen? Ofschoon ook zij te Arcueil en elders colleges hebben, hun taak — de naam predikheeren duidt 't genoegzaam aan — is hoofdzakelijk de verkondiging van Gods woord. Mocht de mededeeling van een hunner als gezag gelden, dan zouden de Dominicanen de autorisatie aanvragen, daarbij gesteund worden door den Aartsbisschop van Rouaan, Mgr. Fuzet, die zeer bevriend heet met Waldeck Rousseau.

Menige andere Congregatie voor mannen denkt ernstig aan heengaan, naar gastvrijer landen, waar het Jacobinisme niet inheemsch is. En de Congregaties voor vrouwelijke personen?

Die, welke zich wijden aan de ziekenverpleging en dergelijke goede werken, zouden gereedelijk worden toegelaten, terwijl zij, wier taak het onderwijs en de opvoeding is, over de grenzen van haar vaderland gastvrijer bodem zouden gaan zoeken.

Naar verluidt zouden haar uit protestantsche landen reeds zeer verlokkelijke aanbiedingen zijn gedaan.

Ziedaar in het algemeen, wat in sommige kringen voor de toekomst wordt gehouden, wat de Congregaties betreft. Bepaald gezag valt er niet aan te hechten. Veel, zoo niet alles, hangt af van de houding, door H. Stoel aan te nemen. De Republiek, voor welke hij nooit anders dan woorden van vrede overhad, heeft hem op schandelijke wijze voor die goedheid beloond. Zal Frankrijk in het algemeen moeten boeten voor de laakbare handelingen dergenen, die, sterk door de macht van het oogenblik, een soort schrikbewind voeren? Het staat te vreezen.

Rooskleurig is voor de Kerk de toekomst in Frankrijk onder geen enkel opzicht. Aan Trouillot's en Lecomte's en Courbes' ontbreekt het minder dan ooit. Alleen maar: wat beteekenen deze anti-clericale kindertjes, welke met hun vuistjes de rots beuken, die de belofte der eeuwen heeft! Immers niets! Dit is een troost.

Nieuwsberichten.

CURAÇAO.

Posterij.

Volgens ontvangen kennisgeving van de Agenten der "Red "D" Line" wordt het noorweegsche S.S. *Hildur* in stede van den 12n., Zaterdag den 17n. dezer van New-York alhier verwacht.

* *

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Carlina Betrian, Ursula Haseth, S. E. L. Maduro, E. N. Read, Servania Sinona, Servanai Simona, C. A. van der Spuij.

Niet voor bestelling of verzending vatbaar een brief geadresseerd aan: Hermana S. van Eps (ubi)?

Aangeteekende stukken:

M. Cardoze, Morris C. Henriquez en T. N. C. Paut for John M. Simmons

Leger.

Bij Kon. besluit is de heer T. J. C. Buys benoemd en aangesteld tot apotheker 2e kl. bij het personeel van den geneeskundigen dienst der landmacht in West-Indië.

Keizerin Frederik. ✠

Dinsdag bracht de kabel hier het bericht, dat de moeder van den keizer van Duitschland, de keizerin-weduwe FREDERIK, in den ouderdom van 61 jaren te Friedrichshof is overleden. Keizerin Frederik was de oudste dochter van koningin Victoria, werd den 11sten November 1840 te Londen geboren en huwde den 25 Januari 1858 met Frederik Wilhelm, kroonprins van Pruisen.

Ingezonden Mededeelingen.

heb hem tranen zien storten, als hij onze arme weezen bezoekt."

In 1868 zond de Aartsbisschop Jezuïeten naar Laghouat. De Sonis begroette deze bannelingen der revolutielanden met vreugde.

„Zij zullen het woord Gods dragen naar andere stranden," schreef hij, „tot zij ook daar het stof van hunne voeten zullen schudden en naar andere volken snellen, om nieuwe vervolgingen te ontvluchten. God zij gezegend, dat Hij ons de kinderen van Ignatius zond."

Hij had zelf priester en missionaris willen zijn, om te werken met hen.

„Maar het eenige antwoord, dat ik kan geven aan mijne ziel, is, dat ik niet waardig was. Mocht God, die mij in de wereld liet, ten minste geven, dat ik onderworpen en overgegeven ben aan Zijn H. wil en dat ik eenig goed mag doen, voor mijn weinige levensdagen ten einde spoeden. Mocht ik met moed en vrucht kunnen werken voor Hem, en hen, die de roeping hebben, Hem te doen kennen en beminnen, naar mijn vermogen bijstaan, Mocht ik eenig goed voorbeeld om mij heen verspreiden en bewijzen, dat er geen haat is in onze zielen, dat men ons vrij verachten en verguizen mag, dat wij niets anders kennen dan bidden voor onze belagers. Mocht ik, in één woord, elken dag meer waardig worden te dragen dien naam van Christen, die onze goddelijke adeldom is, mocht ik van verre den goddelijken Martelaar volgen op Zijnen lijdensweg, en mijn kruis dragen, zonder ooit te klagen, dat het al te zwaar drukt."

De jaren van ellende en liefdadigheid hadden zijne geldmiddelen uitgeput; zijne schuld beliep zeven duizend francs. Hij beloofde den H. Jozef een jaarlijksche noveen van dankzegging, als hij hem uit dezen hachelijken toestand redde. Deze belofte deelde hij in vertrouwen mede aan een zijner vrienden. Door diens bemiddeling gewerd hem de verlangde som onder bijvoeging dezer weinige woorden: „Van den H. Jozef." De Sonis rustte niet, voor hij het geheim ontdekt had en kwam inderdaad den naam van zijn edelen weldoener te weten. Toen hij later generaal geworden was, betaalde hij terug, wat de H. Jozef hem had voorgeschoten.

Zoo iemand vragen mocht, welke de bron was der volmaakte liefde van dezen Christen — hij geeft ons zelf het antwoord in een brief aan eene religieuze: „Als God ons geen enkele weldaad schonk, zou het toch niet minder zoet zijn, Hem te beminnen om de oneindige beminnelijkheden van Zijn goddelijk Hart. Laat mij Hem altijd trouwer worden, dat is een groot voorrecht en een groot genot. Waarlijk ik weet niet, waar het geluk ligt, als het niet is in de liefde tot God en ik begrijp dagelijks beter, welke acte van hooge wijsheid de Heiligen stellen, met zich geheel aan God te geven en in het slijk te werpen, wat de wereld opraapt met koortsachtigen drift. Dat is eene redelijke handeling, want zij vergeten de weinige dagen, die de stroom van den tijd en de storm der wereld medevoert, om slechts te denken aan de eeuwigheid, die morgen is. Daarom zou ik, hoewel ik aan de wereld behoor door mijne plichten, uw religieus leven willen en ik zou de harten mijner kinderen willen doordringen van deze aanbiddelijke zaak: *De devotie tot het H. Hart.*"

Wordt vervolgd.

En cada hogar cristiano debe leerse esta revista.

Precio de suscripción por un año 8 fr. 50 (ó 10 pesetas). Dirigirse á los señores Popelin Hnos., 3 rue Séguier, Paris.

El pago de la suscripción puede verificarse también con 180 estampillas usadas de Curaçao por el término de un año.

NEDERLAND.

Wat het liberalisme gegeven heeft?

Deze titelvraag beantwoordt de "N. Delftsche Courant" bij het einde der liberalen regeeringsperiode aldus:

Het liberalisme ligt over de geheele linie geslagen.

Niet verslagen als in '83, toen alleen de Tweede Kamer omging.

Neen, ook de Eerste Kamer gaat, zoodra de christelijke partijen dit wenschen of willen, totaliter om, van links naar rechts.

In zekeren zin is dus het liberalisme in Nederland dood. En van een doode mag een necrologie gegeven worden.

Als men de liberale hoofdorganen wilde gelooven, zou men gaan meenen, dat het liberalisme o zoo ontzaglijk veel voor land en volk gedaan heeft. En dat de kerkelijke partijen zoo goed als niets uitgericht hebben.

Alles en alles wordt er dan bijgehaald wat de „glorie" van het liberalisme ook maar eenigszins kan verhoogen.

Nu is het geen ondankbaar werk om dat zaakje op te knappen, want de „kerkelijken" zijn maar een drietal jaren aan het bewind geweest.

Wat van vóór 1848 dateert, geschiedde vanzelf door de liberale partij. In den zin, waarin er nu van gesproken wordt, was er voor dat jaar nog geen katholieke partij, en van de anti-rev. was nog heel geen sprake,

Tot de faits et gestes der liberalen behoort de stelselmatige bevoorrechting van de partijen van ongeloof en revolutie. Nog zoo heel lang niet geleden, moest men liberaal zijn om voor eene staatsbetrekking benoemd te kunnen worden, en nog steeds worden door onderscheiden middelen, niet het minste door bevoorrechting van een godsdienstloos openbaar onderwijs de richting der christelijke partijen achtergezet.

Maar dat is niet alles. Het liberalisme heeft jarenlang de belastingpenningen der bevolking dienstbaar gemaakt om het ongeloof op onze universiteiten en andere inrichtingen van openbaar onderwijs te verkondigen, met het gevolg, dat al die inrichtingen thans zijn: kweekplaatsen van ongeloof en revolutie en socialisme. Het liberalisme heeft gepoogd een reeks van jaren lang, het Nederlandsche volk afkeerig te maken van de positief christelijke beginselen.

Onder het liberalisme zijn er begrippen in zwang gekomen, en vooral onder de „beschaafden", over zedelijkheid, over gezin en huwelijk, over straf en vaderlandsliefde, die lijnrecht indruischen tegen de beginselen van het christendom.

Een liberaal zal ons toeroepen: wij hebben vele goede wetten tot stand gebracht.

Een vraag: zouden die goede wetten er ook niet zijn gekomen, als de „kerkelijken", aan het bewind waren geweest?

Wat schreef ook de liberale prof. Buys in 1877 in „De Gids"? „Indien onze liberalen nog voortholllen, dan is het enkel in gedachten: en indien zij blijken gaven van voortvarendheid, dan zoeke men die minder in de wetten, die zij tot stand brachten dan in hunne redevoeringen."

Het eenige, waarmee de liberalen zich geweldig druk maakten, was de openbare school, de school waarvan het heette, dat de natie er zoo gehecht aan was. Het kabinet-Mackay verloste het land voor eenigen tijd van den schoolstrijd.

Het is eenvoudig eene dwaasheid, te beweren, dat uitsluitend aan de liberalen al de hervormingen der laatste jaren te danken zijn. Daaraan hebben zoowel de „kerkelijken" als de liberalen meegewerkt.

Goed beschouwd zijn de liberalen, met name op het gebied der sociale kwestie eerst aan het werk gegaan, nadat zij door de „kerkelijken" en radicalen hiertoe gedwongen waren. Het eerste liberale ministerie van „sociale rechtvaardigheid" is pas in '97 opgestaan.

De jongste kroniek van Dr. Bronsveld.

—De *Maasbode* steekt aardig den draak met de kroniek van Dr Bronsveld in de Juli-aflevering der *Stemmen voor Waarheid en Vrede*. Dr. Bronsveld had daarin o. m. de vraag, wat de gevolgen der omzetting van de Kamer op staatkundig gebied zullen zijn, aldus beantwoord:

„Natuurlijk zal nu allereerst aan de orde komen de algeheele vernietiging van de openbare school. De minister van financiën zal het „leegpompen" van die inrichting zoo krachtig mogelijk bevorderen moeten, De bloeitijd voor de broederscholen breekt aan. Hiervoor te zorgen zal zeker een der eerste goede werken zijn van het in aantocht zijnde kabinet.

„Kan men aan de „Vrije Universiteit" nu het recht bezorgen om doctoren te creëeren, wier doctoraat een *effectus civilis* bezit, dan zal men dit niet nalaten. Welke uitbreiding van macht en werkzaamheid op het gebied van 't hooger onderwijs de Roomsch-Katholieke Kerk bedongen heeft en verkrijgen zal, is tot heden nog niet bekend: maar gering zal zulks zeker niet wezen."

De *Maasbode* teekent bij dit citaat aan:

De toon van het pharizeisme komt in de stem van den biddenden dr Bronsveld:

Heer, ik en mijn Utrechtsche Bond, wij die zoo beducht zijn voor het lot der groote Vaderlandsche kerk, wij danken u dat wij niet zijn gelijk de overigen, protestanten, geestelijke herders, jesuïeten, broeders van christelijke scholen, van wier heilloos drijven wij voor de „zedelijke schatten" van ons volk niets te verhopen hebben......

Heel Bronsveld's *Kroniek* van deze maand, zouden wij zeggen, gelijkt tamelijk wel op het beruchte pamflet van den Jesuïet met zijn giftbeker en dolk, een slang aan de voeten.

De „argumenten" zijn hier en daar wel ietwat anders, want het arsenaal is rijk voorzien, maar de geest is volmaakt dezelfde.

Het geschrift van den predikant mist echter ééne bekoring, die het pamflet wèl heeft.

De kroniek is nl. niet geïllustreerd.

Hopen wij, dat dr. Bronsveld, gelet op het succes van genoemd pamflet, er toe zal besluiten, zijn kroniek voortaan met dergelijke prentverbeeldingen op te luisteren en aldus aan zijn woord van waarheid en vrede steeds meer leven en kracht bij te zetten.

Er zijn op dit gebied nog specialiteiten genoeg in ons land,

Zoo een of andere scharrelaar met een handpersje en wat hout-clichés is nog wel te vinden.

Financieel behoeft de „Kroniek" er niet onder te lijden, want een sterk artistiek en aesthetisch karakter wordt in zulke clichés niet vereischt.

Hooge kunst past trouwens niet bij den tekst van Bronsveld's Evangelischen eenvoud.

BUITENLAND

Frankrijk. — De *Univers* verneemt uit Rome, dat de H. Vader opnieuw zijn stem heeft doen hooren, ten einde te protesteeren tegen Waldeck Rousseau's Wet op de Vereenigingen. Ditmaal in den vorm van een schrijven tot de oversten der in Frankrijk gevestigde Congregaties. „Door deze handelwijze der Regeering, zegt de Paus ongeveer, wordt de Kerk gekrenkt in haar rechten en gehinderd in hare werkzaamheid, welke laatste den gemeenschappelijken arbeid vordert van reguliere en seculiere geestelijkheid. De Paus veroordeelt de wet van 1 Juli als een uitzonderingswet, in strijd met het natuurrecht, met de rechten van het Evangelie en die der Kerk. De ware reden dezer vervolging is de haat der wereld tegen de Kerk en de onderdrukking der Congregaties is een behendige manoeuvre, ten einde den afval der volken te bespoedigen. Intusschen put de H. Vader bemoediging in de protesten der rechtschapen lieden tegen deze wet; zij begrijpen en waardeeren de weldaden welke de Congregaties aan de maatschappij bewijzen door haar onderwijs, haar werken van liefdadigheid en haar financiën. Een tweede reden tot bemoediging ligt in de houding der onpartijdige staatslieden, terwijl de vijanden van den godsdienst op huichelachtige wijze voorgeven in het belang der Kerk te handelen door de rechten der kloostergeestelijken met voeten te treden. De Paus toont aan, dat de vervolging het eigenaardige uitwerksel heeft, aan de Congregaties nieuwe levenskracht te schenken daar hare leden, hoe ook verstrooid, hun kloosterlijken geest volkomen bewaren. „Gedraagt u," zegt de H. Vader, „volgens de wenken van den H. Stoel en van uw overheden. Volgt het voorbeeld uwer voorgangers, die even moeilijke tijden hadden te doorworstelen als gij. Neemt een standvastige en waardige houding aan, maar geeft geen blijken van toorn. Gij zult door het goede over het kwade zegevieren. Aan uw zijde staat de Paus en de geheele Kerk. Bidt met vertrouwen en herinnert u de woorden van Crhistus: „Ik heb de wereld overwonnen"!"

Nog een anderen blik op den toestand dan die, welken het verheven standpunt biedt waarop de H. Vader zich in dit pauselijk schrijven plaatst, verkrijgt men bij het lezen van een artikel in de *Exprèsse*, een blad verschijnende te Boulogne-sur-Mer. Daarin wordt nl. in détails berekend, dat de sluiting van het door leden eener niet-erkende kloosterorde bestuurde „collège de Notre Dame" en een paar dergelijke instellingen van katholiek onderwijs, aan den nijveren burgerstand zal komen te staan op een jaarlijkschen schadepost van ruim *driehonderd dertig duizend* francs. „Wil men van Boulogne-sur-Mer een doode stad maken, waar het gras tusschen de straten groeit?" vraagt de schrijver van het artikel.

De sectarissen willen alles en schrikken voor niets terug, waar het geldt het doordrijven hunner jegens Kerk en godsdienst vijandige plannen!

De *Libre Parole* weet te verhalen, dat de nota, door den Paus aan de fransche Regeering gezonden, in veel krasser termen is gesteld, dan die aan de superiors der Congregaties. Een exemplaar van dit schrijven zou door Mgr Lorenzelli ter hand gesteld zijn aan Waldeck Rouseau en een aan Delcassé.

Het is vooralsnog natuurlijk niet mogelijk de al-of niet-juistheid van dit bericht na te gaan, ook wordt in het schrijven des Pausen aan de Congregaties geen bepaalde gedragslijn voorgeschreven betreffende het aanvrage der autorisatie. Doch uit de aansporing tot onderwerping aan de leiding van den H. Stoel en der superiors, valt op te maken, dat de laatsten uit Rome nog bijzondere instructies ontvangen zullen of reeds ontvangen hebben.

Duitschland. — „Hij is al lang ontslagen, maar hij weet het zelf niet", placht men schertsend van den derden rijkskanselier Von Hohenlohe te zeggen, toen hij nog slechts *schijn*kanselier was en door ouderdom en toegevendheid de grondwettelijke verantwoordelijkheid van zijn ambt niet meer wist te handhaven. En sedert zijn aftreden in Oct. jl. werd zelfs zijn naam ternauwernood nog genoemd. Even stil en schier ongemerkt is hij te Ragatz, in Zwitserland, voorgoed van het wereldtooneel getreden. In het laatst van Juni toefde hij nog te Parijs, waar hij van 74 tot '85 duitsch ambassadeur was, en ondanks zijn 82-jargen leeftijd was zijn gezondheid toen zeer goed. Op de terugreis bezocht hij Woensdag 3 Juli zijn zoon Alexander, regeerinspresident te Colmar in den Elzas, en begaf zich van daar naar Ragatz, waar hij zich wel wat zwakker dan gewoonlijk gevoelde, maar weinig kon vermoeden dat hij nog slechts drie dagen zou te leven hebben. Zaterdag-ochtend 6 Juli werd hij onverhoeds uit dit leven opgeroepen, in tegenwoordigheid alleen van zijn éénige dochter prinses Elisabeth en zijn kleindochter Johanna gravin Von Schönborn.

Daar niemand in heel Duitschland van zijn ongesteldheid nog vernomen had, kwam de tijding van zijn overlijden heel onverwacht. maar een schok werd er niet door veroorzaakt, evenmin als indertijd door zijn aftreden als kanselier. Men had hem gaarne nog wat welverdiende rust

op aarde gegund; maar zijn heengaan laat geenerlei leegte na in de politieke wereld. De bladen van alle richtingen wijden welwillende artikelen aan zijn nagedachtenis als mensch, als edelman en diplomaat; maar als staatsman had hij zijn roem overleefd, omdat hij niet te rechter tijd ontslag wist te nemen. Als beiersch ministerpresident, van '66—70, had hij zijn katholieke geloofsgenooten diep gegriefd; maar als stadhouder van het Rijksland, van '85 tot '94 had hij meer verzoenend geregeerd, toen hij kanselier werd, zette hij, tot gerust-stelling der katholieken, in zijn program voorop dat hij een vreedzaam samenwerken wenschte van Staat en Kerk. Gedurende zijn zesjarig kanselierschap bleef hij persoonlijk aan die belofte getrouw, ofschoon hij, zelf in 1872 voor de Jesuïetenwet gestemd hebbend, niet den moed vond de opheffing van die Wet in den Bondsraad krachtig door te zetten. Toch had hij verleden jaar, toen hij ook voor zijn gezondheid te Ragatz vertoefde, juist kort vóór zijn hemzelven wel eenigszins verrassend ontslag zijn woord gegeven, dat hij voor de afschaffing dezer ergerlijke uitzonderingswet de noodige stappen zou doen. Bij dien goeden wil is het echter gebleven, en of het hem, zoo hij langer kanselier gebleven ware, zou gelukt zijn, is ook nog zeer de vraag, want de kracht van zijn invloed openbaarde zich maar zelden meer. Welzijn onder zijn bestuur de verbetering der militaire rechtspleging en ook het Rijks-Burgerlijk Wetboek tot stand gekomen en vermande hij zich eenmaal, om de opheffing van het verbod op de verbinding van het lidmaatschap der Vereenigingen door te drijven, maar in de buitenlandsche politiek werd hij noch door den Keizer noch door den staatssecretaris Von Bülow meer geraadpleegd, en in de binnenlandsche politiek zette Miquel hem heimelijk den voet dwars. Vrienden had hij weinig, maar persoonlijke vijanden geen. De Keizer hield veel van „Oom Chlodwig", omdat deze zich met den *schijn* van het kanselierschap tevreden stelde en hem zelf liet regeeren; maar op den langen duur waren toch die negatieve eigenschappen niet toereikend en werd zijn vervanging door Bülow onvermijdelijk.

Deze laatste heeft nu een zeer waardeerend condoleance-telegram aan Hohenlohe Jr te Colmar gericht, en de Keizer-zelf aan den oudsten zoon Philipp-Ernst Von Hohenlohe-Schillingsfürst.

Engeland.—Hoelang het nog duren zal eer koning Eduard VII minister Chamberlain te kennen geeft, dat hij er goed aan zou doen in het belang des lands het beheer der portefeuille van Koloniën te verwisselen met de spijkerfabricage of de kweekerij van chrysanthemum's?...

Helaas, zoover zal het wel nimmer komen! Chamberlain en zijn satellieten beheerschen oppermachtig het engelsche volk, al moge sir Henry Campbell Bannerman ook honderdmaal verklaren — zooals hij te Southampton deed — dat deze schijnbaar sterke Regeering de zwakste is, welke Engeland ooit gekend heeft. Zij zien al hun ontwerpen door een volgzame Lagerhuis-meerderheid aangenomen. Het debat over de nieuwe leening heeft daarvoor alweer een bewijs geleverd. Met 267 tegen 87 stemmen — waarschijnlijk die der Ieren — keurden de volksvertegenwoordigers de verdere financieele plannen goed. Bannerman had mooi redeneeren over het verkeerde optreden der Regeering en de noodzakelijkheid om door een verzoeningsgezinde en vriendschappelijke houding den oorlog tot een bevredigend einde te brengen. „Gij zijt een pro-Boer geworden!" beet minister Balfour hem toe. Maar een pro-Boer, die bij elke stemming betreffende kardinale punten steun verleent aan de Regeering; die Asquith en diens imperialistische fractie slechts in theorie, met woorden bestrijdt, maar in de praktijk Chamberlain *cum suis* hun moordenaarswerk in Zuid-Afrika helpt vergemakkelijken!

Trouwens aan een door Bannerman verlangd „bevredigend einde" van den oorlog valt niet te denken zonder volkomen onafhankelijkheid voor de Boerenstaten. Sir Michael Hicks Beach, de minister van Schatkist, verklaarde immers nog, dat volgens een telegram, ontvangen van generaal Kitchener, de Boeren-leiders geneigd zijn vrede te sluiten enkel en alleen op voorwaarde van algeheele onafhankelijkheid. En deze voorwaarde — zeide hij onder toejuichingen — kan Engeland niet aanbieden. Zijn collega Brodrick deed eenige mededeelingen betreffende de onlangs zoo druk besproken telegraphische correspondentie tusschen president Krüger en de transvaalsche autoriteiten te Standerton. Botha, zoo luidde zijn verklaring, had vergunning verkregen om aan president Krüger een cijfertelegram te zenden (of de generalissimus der Boeren zelf daartoe verlof gevraagd, ofwel dit ongevraagd van Kitchener verkregen had, daarnaar moeten we maar raden!). Het gevolg daarvan was een door president Steyn uitgevaardigde proclamatie van den volgenden inhoud: „President Krüger deelt ons mede, dat hij en de deputatie nog altijd ernstig hopen op een gunstig einde van den langen strijd, en dat wij na de buitengewone stoffelijke en persoonlijke opofferingen den oorlog moeten voortzetten. Door hem en door de deputatie zijn alle stappen gedaan, en zal ook voor het vervolg het mogelijke verricht worden, om zorg te dragen voor de vrouwen, de kinderen en de krijgsgevangenen."

Daarop kwamen, verhaalde Brodrick verder, de Boeren-generaals bijeen en verklaarden als resultaat hunner besprekingen, dat een vrede met opoffering van de onafhankelijkheid der beide Republieken en met prijsgeving van de belangen der broeders in de Kaapkolonie, niet kon worden aanvaard. De minister meende, dat dit besluit niet zoo heel erg was. In de laatste drie maanden hadden de operaties goeden voortgang gemaakt, zoodat — en dit ging aan het adres van de liberale fractie Bannerman — de Regeering er thans zeker niet aan dacht, op aandringen van een gedeelte der oppositie den Boeren voorwaarden aan te bieden waartoe zij reeds een jaar geleden meende niet te kunnen besluiten.

Men behoeft intusschen dergelijke verklaringen uit den mond der britsche ministers nu juist niet te beschouwen als gespeend aan alle pochhanzerij. Nog slechts een paar dagen geleden werd van de zijde der Regeering verzekerd, dat lord Kitchener hem aangeboden versterkingen beslist geweigerd had. Hoe komt het dan, dat thans het reserve-eskadron der koninklijke dragonders en van het tweede regiment lansiers bevel heeft ontvangen zich gereed te maken voor het vertrek naar Zuid-Afrika?

Spanje. — In Spanje blijft de toestand nog altijd zorgelijk en beleeft het ministerie-Sagasta moeilijke dagen. Nu weer is het de stad Sevilla, die het brandpunt der revolutionnaire beweging vormt, en waar hevige botsingen tusschen arbeiders en militairen aanleiding hebben gegeven tot de afkondiging van den staat van beleg. Volgens gewoonte wordt in de Kamer door de republikeinen de schuld geworpen op de autoriteiten, zij hebben gebrek aan tact getoond, zij alleen dragen de schuld van de betreurenswaardige voorvallen die hebben plaats gehad. Dat de rumoermakers de gendarmen, den prefect en den burgemeester met steenen wierpen en verwondden, mag hun niet als een misdaad worden aangerekend. Zij waren immers geprovoceerd! De republikein Alvarez, die, naar ons een telegram uit Madrid meldt, in de Cortes in dezen geest oreerde, drong ook aan op een wijziging van het met den H. Stoel gesloten concordaat en van de Wet op de Congregaties. En toen de minister van Binnenlandsche Zaken antwoordde, dat de overeenkomst met het Vaticaan onontbeerlijk was, profeteerde Alvarez dat, bijaldien de Regeering het concordaat handhaaft, zij vallen zal, omvergeworpen door het fanatisme! Alvarez bedoelde hier blijkbaar het anti-godsdienstig fanatisme van hem en zijn aanhang in verbond met de socialisten. Ten minste alleen van die zijde vielen tot dusver teekenen van fanatisme waar te nemen.

Transvaal. — Zooals men met genoegzame duidelijkheid kan opmaken uit den londenschen *Standard* bestaat, ook volgens de meening aan britsche zijde, bij de Republikeinen verloopig nog volstrekt niet het plan om de wapens neer te leggen. Voedsel en ammunitie hebben zij in voldoende hoeveelheid en het winterseizoen schijnt voor de te velde staande commando's in de Republieken een goede gelegenheid om een weinig uit te rusten. Van Delarey, Botha, Ben Viljoen, Beyers, Herzog, Brandt en de andere commandanten hoort men sinds eenigen tijd niets. Schieten op convooien en hernemen van door de Engelschen buitgemaakt vee — ziedaar blijkbaar op dit oogenblik de hoofdbezigheid der Boeren. Maar die intusschen lord Kitchener en heel zijn leger noopt voordurend op hun *qui vive* te zijn totdat in September de zomer komt en de oorlog met vernieuwde kracht kan beginnen.

Advertentien.